תרומה ב

א. אין אַנהויב פרק ד פון הלכות בית הבחירה, נאָר דעם ווי דער רמב"ם שרייבט וואָס האָט זיך געפונען אין „קדש הקדשים" — אז „אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעלי' הי' הארון מונח כו'" — איז ער ממשיך:

„ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקל־קלות, ויאשיהו[1] המלך צוה וגנזו במקום שבנה שלמה שנאמר*[1] ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם וגו' ונגנז עמו מטה אהרן וכו' וכל אלו לא חזרו בבית שני. ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין ברוח הקודש כו'".

דאַרף מען פאַרשטיין (ווי מפרשים[2] פרעגן): למאי נפק"מ להלכה די גאַנצע אריכות וסיפור הדברים, וואו און ווי אַזוי און דורך וועמען דער ארון איז נגנז געווארן? דברי הרמב"ם בספרו יד החזקה זיינען דאָך „להלכה אמורים .. ודברים שאין יוצא מהן דין מהדינים ולא מוסר והנהגה וידיעה הצריכה אין מדרכו ז"ל להטפל בהם בחיבור זה"?

נאָך מער: אט־דער ענין (ווי אַזוי און וואו איז דער ארון נגנז געווארן) איז „במחלוקת שנוי"[3] — היינט צוליב וואָס איז דער רמב"ם מכריע כדברי האחד[4] וויבאַלד אַז דער ענין איז לכאורה ניט נוגע לדינא?

ב. מפרשים[2] פאַרענטפערן, אַז „צורך גדול יש לרבינו בדבר זה לפי שיטתו שתפס לו לקמן בפ"ו מהל' הלולי[5] .. ש־קדושת הבית לא בטלה .. דסבר רבינו דהך מילתא דקדושת הבית לא בטלה אזלא כמאן דס"ל ארון במקומו נגנז .. ועכ"פ לענין ביאת מקדש מסתברא דבהכי תליא דהא כתיב[6] (ל)מבית לפרוכת (ו)אל פני הכפורת וכו'".

אַבער צ"ע אין דעם תירוץ, ווייל

[נוסף לזה וואָס דער רמב"ם אליין איז מבאר טעמו[7] פאַרוואָס „קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא" — „לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה"[8] — וואָס אין דעם איז לכאורה ניט נוגע דוקא דער (מקום ה)ארון — איז ניט מובן]:

לפי זה האָט דער רמב"ם געדאַרפט זאָגן בקיצור ובפירוש, אַז „ארון במקומו נגנז"; אַבער דער רמב"ם איז —

א) סותם „בנה בו מקום לגנוז בו הארון" — וואָס מ'קען לערנען אַז דער וואָרט „בו" באַציט זיך צום „בית" (וואָס

1) יומא נב, ב. וש"נ.

*1) דה"ב לה, ג. וראה רד"ק שם, שהעתיק לשון דומה ללשון הרמב"ם בשם רז"ל.

2) חידושים וביאורים להיעב"ץ על אתר. וראה חת"ס לחולין ז, א ד"ה קדושה ראשונה.

3) יומא נג, סע"ב. ברייתא דמלאכת המשכן פ"ז. ובכ"מ.

4) ראה לקמן הערה 12.

5) בסופו (הט"ז).

6) אחרי טז, ב.

7) שם הט"ז.

8) ומפורש ברמב"ם (שם הי"ד) דקדושה זו נעשית (א) ע"י מעשה הקידוש „שקדשה שלמה", (ב) ביחד עם זה ש„קידש (שלמה) העזרה וירושלים" — ולא מפני שהארון הוא במקומו.

שטייט גלייך פאר דעם), און ניט צו „קודש הקדשים" (לפני פניו). קומט אויס אז העיקר חסר מן הספר — דער ענין פון „ארון במקומו נגנז" איז ניט מודגש אין דברי הרמב"ם.

ב) ער ברענגט ניט דערויף דעם פסוק (וואס ווערט געבראכט אין גמרא[9]) „ויהי שם עד היום הזה"[10], וועלכער איז מדגיש אז דער ארון געפינט זיך (אויך איצט[11]) במקומו.

ג) ועיקר: דאס פארענטפערט אינ־גאנצן ניט פארוואס דער רמב"ם ברענגט יע (די דיעה) אז יאשיהו האט גונז געווען דעם ארון, וואס דאס איז כלל ניט נוגע להענין, צי דער ארון איז במקומו נגנז[12] (אדער אין לשכת העצים)[13].

ד) נאך מער: אין די ביידע ענינים (בנוגע דעם מקום גניזת הארון, און ווער עס האט אים גונז געווען) איז דער רמב"ם מאריך מיט כמה וכמה פרטים:

(א) אז שלמה המלך האט געבויט דעם ארט וואו צו גונז זיין דעם ארון;

(ב) אז דער מקום איז געווען „למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות";

(ג) אז יאשיהו המלך צוה וגנזו — ניט סתם גנזו[14];

(ד) אז „וגנזו במקום שבנה שלמה" — ניט „וגנזו שם";

(ה) ער ברענגט דערויף א ראי' פון פסוק,

(וא"ו) איז דערצו מעתיק פון פסוק אויך די וועדטער („ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' . . בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה"א וגו'"), וועלכע זיינען, לכאורה, ניט נוגע צו דער הוכחה אז „יאשיהו המלך צוה וגנזו במקום שבנה שלמה" —

וואס איז די נפקותא לדינא פון די אלע פרטים הנ"ל?

ג. אויך דארף מען פארשטיין:

א) פון פשטות לשון הרמב"ם („וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום") איז משמע, אז שלמה האט דעם „מקום" אין ביהמ"ק געבויט מדעת עצמו (ווייל „ידע שסופו ליחרב"). איז תמוה: אלע חלקי ופרטי הבית זיינען דאך געבויט גע־ווארן ע"פ ציווי ה' — „הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל"[15] — איז ווי קומט עס אז

9) יומא שם. ברייתא דמלאכת המשכן שם.

10) מלכים א ח, ח.

11) שהרי זה נוגע בעיקר לדברי היעב"ץ, שלכן הנכנס לשם בזמן הזה חייב. עיי"ש.

12) ובפרט דהא דיאשיהו גנזו אין מכריח לומר שלא גלה לבבל, כמ"ש בכמה מפרשים (גבורת ארי ליומא (מילואים) נג, ב ד"ה תנן. שער יוסף (להחיד"א) להוריות יב, א ד"ה צוה וגנזום) שי"ל דכו"ע מודו דארון נגנז בימי יאשיהו גם למ"ד דגלה לבבל (אלא שלמ"ד זה נתגלה למחריבים מקום גניזתו ונטלוהו).

ואף שמזה שהרמב"ם מסיים כאן (לאחרי שכותב „וגנזוהו") „וכל אלו לא חזרו בבית שני" לא משמע כ"כ שס"ל שגלה לבבל (וראה מאירי יומא נב, ב שמ"ד שבמקומו נגנז גנזו יאשיהו), הרי סו"ס לא מודגש בלשון זה (דיאשיהו גנזו) עיקר המכוון בדבריו דבמקומו נגנז ונמצא שם עד היום. וראה חסדי דוד לתוספתא סוטה (פי"ג, ב) דמ"ד דארון במקומו נגנז פליג אתנא קמא, דסבר שלא גנזו יאשיהו כלל אלא נגנז מעצמו.

13) ולהיעב"ץ שם נוגע רק הא דבמקומו נגנז (אף שהביא זה רק בניגוד לדעה שגלה לבבל, ולא הביא הדיעה דנגנז בלשכת העצים), לפי שרק אז שייך האיסור דביאת מקדש מצד „מבית לפרוכת אל פני הכפורת".

14) כביומא (נב, ב. נג, סע"ב). ברייתא הנ"ל שם [משא"כ בהוריות יב, רע"א (ועד"ז בתוספתא סוטה פי"ג, ב): יאשיהו מלך יהודה . . צוה וגנזום].

15) דה"א כח, יט — הובא בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ (בנוגע למס' מדות). וראה עירובין קד, א. סוכה נא, סע"ב.

שלמה זאל צוביעזן א „מקום" אין ביהמ"ק מדעת עצמו?

ב) וואס איז דער רמב"ם מסיים הנ"ל (ובאריכות) בנוגע אורים ותומים בבית שני — לכאורה: אמת טאקע די אורים ותומים האבן א צד השווה מיט דעם וואס „לא חזרו בבית שני"[16] — אבער דער גאנצער ענין פון אורים ותומים געהערט ניט צו הלכות בית הבחירה, נאר צו בגדי כהונה, וואס מקומם איז אין „הלכות כלי המקדש והעובדים בו" (און דער רמב"ם ברענגט עס טאקע דארטן[17]) — צוליב וואס ברענגט דער רמב"ם דעם ענין דא אין הלכות בית הבחירה?

מוז מען זאגן, אז די שייכות פון אורים ותומים צום ארון איז ניט נאר אין דעם וואס „לא חזרו בבית שני", נאר זיי האבן א שייכות צום עצם ענין הארון, און מהאי טעמא ווערט עס געבראכט אין הלכות בית הבחירה צוזאמען מיט דיני הארון.

ד. ווען מען דאס פארשטיין בהקדים א דיוק בנוגע דעם ארט, וואו די דאזיגע הלכה שטייט אין רמב"ם:

אין אנהויב הלכות בית הבחירה זאגט דער רמב"ם[18] „אלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית, עושין בו קדש וקדש הקדשים . . אולם כו'", און דערנאך[19] זאגט ער „ועושין במקדש כלים וכו'", און רעכנט אויס די כלי המקדש ומקומן.

אין די ווייטערדיקע פרקים — פרק ב' וג' — איז דער רמב"ם מבאר צורת הכלים כו', און אין פרק רביעי — צורת הבית (כותלי הבית, היכל, שערים וכו').

שטעלט זיך די שאלה: דער ארון באלאנגט לכאורה צו כלי המקדש — היינט ווי פאסט אריין די (אריכות אין דער) הלכה הנ"ל וועגן גניזת הארון, אין פרק רביעי (צורת הבית)?

איז דערפון גופא געדרונגען, אז דאס וואס דער ארון געפינט זיך אין קדה"ק, איז (לדעת הרמב"ם) א פרט פון צורת הבית; דער ארון איז ניט נאר א כלי, וואס געפינט זיך אין קדש קדשים (ע"ד ווי די אנדערע כלי המקדש וועלכע געפינען זיך אין היכל וכו'), נאר ער איז א טייל פון דעם קדש הקדשים (בנין עצמו[20] — ווי באלד אז דער ארון מאכט דעם ביהמ"ק פאר א „בית לה'"[21], כמ"ש[22] ונועדתי לך שם.

[און דערמיט איז מוסבר וואס דער רמב"ם רעכנט ניט דעם ארון צווישן די כלי המקדש וואס ער איז מפרט אין דער הלכה הנ"ל (אין אנהויב הלכות בית הבחירה)[23]: „ועושין במקדש כלים וכו' — ווייל דער ארון איז ניט קיין כלי (בפ"ע); ס'איז א טייל פון קדש הקדשים[24].

16) ראה יומא (כא, ב) שהאו"ת והארון הם מה„חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני". ראה כס"מ כאן.

17) פ"י ה"י.

18) פ"א ה"ה.

19) ה"ו ואילך.

20) משא"כ שאר הכלים, דאף שלדעת הרמב"ם גם הם נכללים בכלל מצות בנין ביהמ"ק, כמ"ש בסהמ"צ מ"ע כ ושם שרש יב — הרי זה רק שהם בכלל המ"ע דועשו לי מקדש באופן שיהי' בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות (רמב"ם ריש הל' בית הבחירה. וראה בארוכה לקו"ש חי"א ע' 120 ואילך), אבל סו"ס הם כלי המקדש (כלשונו שם ריש הלכה ו)*, משא"כ הארון שהוא (היינו מציאותו בבית קדה"ק) חלק „בבנין הבית".

21) ל' הרמב"ם ריש הל' ביהב"ח.

22) פרשתנו כה, כב. וראה לקו"ש חי"ד ע' 1346 ובהערות שם.

23) ועד"ז בסהמ"צ שם, כשמפרט הכלים שהם מכלל המ"ע דבנין המקדש.

24) לכללות ענין זה — ראה גם לקו"ש חי"ד שם. חי"א ע' 118 הערה 24. וש"נ.

*) וראה לקמן ע' 252 ואילך.

עפ"ז ווערט אַבער אַ תמיהה גדולה: לויט דעם ווען אויסקומען, אַז אין בית שני, ווּאָס דאָרט אַט זיך דער ארון ניט געפונען (במקומו), איז דער קדש הקדשים (פון וועלכן דער ארון איז אַ חלק) ניט געווען בשלימותו: דאָס הייסט, אַז בבית שני אַט געפעלט (ניט נאָר אַ פרט, נאָר) איינער פון די דברים ווּאָס זיינען אַן „עיקר בבנין הבית"?!

און אויף צו אַראָפנעמען אַט די תמיהה, ברענגט דער רמב"ם די גאַנצע אריכות ווען פארשטאַנדיק אַז אויך בבית שני ווערט פאָרשטאַנדיק אַז אויך בבית שני ניט געפעלט „בבנין הבית"[25].

ה. דער ביאור בזה:

דאָס ווּאָס דער רמב"ם זאָגט „ובעת שבנה שלמה את הבית כו' בנה בו מקום לגנוז בו הארון כו'" איז הכוונה בזה ניט צו מכריע זיין ווּאו דער ארון איז נגנז געווארן (ווּאָרום מאי דהוה הוה), נאָר ער מיינט מיט דעם מחדש זיין אַ דין אין בנין הבית.

די גניזת הארון איז ניט נאָר אַן ענין פון „בדיעבד" ולית ברירה[26], נאָר ביים בנין הבית איז מלכתחילה אויסגעשטעלט געווארן, אַז דער ארון זאָל (כאילו) האָבן צוויי מקומות אין ביהמ"ק: א) אַ מקום גלוי, אויף דער אבן שתי' בקדש הקדשים; ב) אַ מקום צו גונז זיין אים, „למטה" מקדש הקדשים („במטמוניות עמוקות ועקלקלות") — אויך דער ארט איז מלכתחילה אַ חלק פון דעם בית[27].

דאָס הייסט: די גניזת הארון איז ניט קיין ענין נוסף אויפן בית המקדש (ווּאָס איז געטאָן געווארן כדי צו (און בשעת מ'האָט געדאַרפט) באַהאַלטן און פאַרהיטן דעם ארון), נאָר דאָס איז אַ דין אין בנין הבית: כשם ווי צוליב שלימות המקדש מוז געבויט ווערן אַ מקום (קדש קדשים) וואו דער ארון זאָל שטיין באופן גלוי, אַזוי דאַרף דער ביהמ"ק אויך האָבן אַ מקום גניזה (אין קדה"ק[28]) פאַר דעם ארון (און דערמיט ווערט באַווּאָרנט די נצחיות פון קדש הקדשים, היות אַז דער ארון איז אַ חלק (עיקרי) פון קדה"ק, כנ"ל).

און דאָס איז דער פירוש פון דברי הרמב"ם „ובעת שבנה שלמה כו' וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום כו'": ניט אַז שלמה האָט געבויט דעם מקום מדעת עצמו, ח"ו, נאָר ער האָט ביים בויען געמוזט וויסן אַז יחרב און מ'האָט אים געהייסן און בנה דעם מקום גניזה:

דער ארון דאַרף זיך דאָך געפינען אין קדש הקדשים; איז ווען שלמה ווּאָלט סתם אויסגעגראָבן אַ מקום למטה (ע"פ ציווי), ניט וויסנדיק דעם תכלית דער־פון, ווּאָלט אויסגעקומען, אַז בעת הבנין[29] איז דער מקום ניט נתקדש גע־

---

25) והרי לימוד צורת בית שני נוגע למ"ע לדורות של בנין ביהב"ח (ראה פיהמ"ש להרמב"ם בהקדמתו בנוגע למס' מדות. תויו"ט בפתיחתו למס' מדות. לקו"ש חי"ח ע' 416 ואילך).

26) להעיר מחסדי דוד לתוספתא שם דלמ"ד ארון במקומו נגנז — „בשעה שבאו האויבים למקדש, מעצמו נגנז במקומו".

27) ראה תוס' הרא"ש להוריות יב, א. צפע"נ עה"ת בהפטרת פ' פקודי — שזהו מה שאמר שלמה (מלכים א ח, כא) ואשים שם מקום לארון.

28) וע"פ הנ"ל ס"ד — שתוכן פרק זה ברמב"ם הוא ע"ד צורת הבית, ובהלכה א' מפרש ע"ד קדש הקדשים (ושהארון הוא פרט וחלק ממנו) — מובן בפשטות שכוונת הרמב"ם ב„בנה בו מקום כו'" היא לקדה"ק.

29) דבעינו קידוש בשעת בנין — ראה שבועות טו, ב.

וואָרן אַלס אַ מקום ל(קדושת) ארון[30] (אין קדש קדשים).

איז דער רמב"ם מדגיש, אַז „שלמה . . ידע שסופו ליחרב (און דערפאַר) בנה בו מקום לגנוז בו הארון" — ער האָט מלכתחילה געבויט אַ מקום גניזה פאַרן ארון [ווי דער רמב"ם איז מדגיש, אַז עס איז געווען אַ מקום (מתאים לגניזה —) „למטה במטמוניות עמוקות ועקל־קלות"], איז במילא מובן אַז ער האָט עס מקדש געווען[31] אַלס (מקום הארון, ובמילא) אַ טייל פון קדש קדשים[32].

ו. על פי זה וועט אויך זיין פאַר־שטאַנדיק דער טעם וואָס דער רמב"ם איז ממשיך ומוסיף, אַז „יאשיהו המלך צוה וגנזו במקום שבנה שלמה":

כדי נאָך מער צו מוכיח זיין אַז גניזת הארון במקום זה איז (ניט אַן ענין פון „בדיעבד", נאָר איז) געווען מלכתחילה אויסגעשטעלט (— אַז דאָס זאָל זיין מקומו (הגנוז) של הארון, אַלס אַ טייל פון קדש הקדשים) —

איז דער רמב"ם מבאר, אַז אויך גניזת הארון איז פאַרגעקומען (ניט בעת החורבן[26] — דער זמן פון בדיעבד, נאָר) בעת דער ביהמ"ק איז ניט געווען בסכנה כלל — כידוע תוקף יד ישראל בזמן יאשיהו — און וואָס נאָך מער, אַז די הכנסה למקום גניזתו איז געווען ע"ד ומעין הכנסת הארון לקדש הקדשים ע"י שלמה:

(א) יאשיהו המלך איז געווען דער וואָס „צוה" לגנזו (ע"ד ווי הכנסתו לקדש הקדשים ע"י שלמה המלך)[33], (ב) די הכנסה איז דורכגעפירט געוואָרן דורך „הלוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה'" — ע"ד ווי ביי שלמה וואָס „ויביאו[34] הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו"[35].

און דערפאַר איז דער פסוק מדייק צו זאָגן דעם לשון „תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה גו'" — ס'איז ניט אַ פעולה פון סילוק ונטילת הארון ממקומו, נאָר פאַרקערט, עס איז נתינה בביתו[36]. און דערפאַר ברענגט דער רמב"ם אויך דעם סיום הכתוב „אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם גו'", כאָטש דער ארון וועט פון יעצט אַן זיין אין אַ מצב פון גניזה, ובמילא „אין לכם (די אפשריות פון) משא בכתף", איז עס אָבער ניט אַז ס'איז דאָ איצט אַ חסרון אין דער עבודה פון ביהמ"ק, נאָר „עבדו את ה' אלקיכם גו'" אין ביהמ"ק (ווייל דורך דעם פעלט ניט אין בנין הבית).

---

30) ראה מנחות כז, סע"ב — דמקום הארון יש לו קדושת ארון „מקום המקודש לקודש".

31) כי אף שדוד קידש עד התהום (זבחים כד, א), הרי גם שלמה קידש (הוסיף בקידוש) כל' הרמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הי"ז (ובפרט ע"י הקרבנות שלו וכו'). ואכ"מ.

32) עפ"ז יש לבאר מה שכייל הרמב"ם בהלכה זו ע"ד צנצנת המן ומטה אהרן — הן בתחלת ההלכה „ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן", והן בסופה „ונגנזו עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו כו'" — כי מזה מוכח עוד יותר שגם במקום שנגנז הארון הוי מקום ארון, שלכן בעניינים אלה שדינם הוא להיות במקום הארון, נגנזו עמו (וראה גבורת ארי יומא נב, ב. וש"נ).

33) עפ"ז תומתק הדגשת הרמב"ם „ויאשיהו המלך", וכן בלשון הפסוק שהביא „שלמה בן דויד מלך ישראל", כי הקידוש וכו' קשור עם המלך — ראה רמב"ם שם פ"ו הי"א.

34) מלכים א ח, ו.

35) כדמוכח מסיום הפסוק שהביא כאן „אין לכם משא בכתף", שלדעת הרמב"ם (סהמ"צ מ"ע לד) שהיא מצות הכהנים, שישאו הארון בכתף. וגם לדעת הרמב"ן שם (שורש ג) שהיא מצות הלויים, בנדו"ד מוכרח שהכוונה כאן הוא לכהנים כיון שהוצרכו ליכנס לקדה"ק, וכמו שפירש הרמב"ן שם בהפסוק דמלכים הנ"ל „ויביאו הכהנים גו'".

36) להעיר מרש"י יומא נב, ב ד"ה תנו. תוס' הרא"ש להוריות שם.

ז. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פארשטיין וואס דער רמב"ם איז מסיים די הלכה מיט דער אריכות וועגן אורים ותומים בזמן בית שני:

דער רמב"ם ברענגט א דוגמא צו דעם וואס ער זאגט אין תחלת ההלכה וועגן ארון — אז אויך אין בית שני איז גע־ווען דער ארון בשלימות (היינו במקומו), חאטש ס'איז געווען א שינוי גדול, מ'האט עס ניט געזען אין ביהמ"ק —

אז אזוי געפינט מען אויך בנוגע האורים ותומים בבית שני: די אורים ותומים — לדעת הרמב"ם — זיינען ג־ווען בשלימותם אויך בבית שני[37]; חאטש ס'איז געווען א שינוי גדול, „לא היו משיבין כו'" מ'האט זיי ניט געהערט, עס האט געפעלט זייער גילוי (אלס אורים ותומים) ווי דאס איז געווען בבית ראשון; אבער זיי זיינען געווען בשלימותם און דערפאר (ווי דער רמב"ם איז מסיים) האבן זיי משלים געווען דעם מנין הבגדים פון כהן גדול.

ח. ע"פ כל הנ"ל קומט אויס א חידוש והפלאה ניט נאר בשייכות צו שלימות המעלה והקדושה פון בית שני — אז אויך דעמולט האט מען געהאט דעם קדש הקדשים בשלימותו און דעם ארון במקומו — נאר דערמיט וועט ארויסגעבראכט א מעלה אויך אין קדושת בית ראשון:

אע"פ אז בחיצוניות איז דער בית ראשון ניט געווען קיין בנין נצחי, עס האט געקענט זיין און געווען חורבן הבית — אבער בפנימיות איז אויך אין אים אריינגעגעבן געווארן אן ענין פון „נצחיות" — ס'איז דא אין בית ראשון א מקום גניזה וואס אין עם איז ניט געווען חורבן, און דער ארון איז במקומו „עד היום הזה".

דאס וואס „קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא" — דאס איז מצד קדושת המקום, „מפני השכינה", אבער דא איז דער רמב"ם מחדש א טיפערן ענין, אז אויך דער בנין גופא האט אין זיך אן ענין, א חלק וועל־כער איז „לשעתו ולעתיד לבא" — דער קדש קדשים איז מלכתחילה געבויט גע־ווארן לשעתו ולעת"ל, ער האט אויך א מקום גניזה.

ט. ע"פ הנ"ל וועט אויך צוקומען א נייער עומק אין דעם פארבונד פון די דריי בתי־מקדש:

ס'איז ניט אז עס זיינען דריי (באזונ־דערע) בתי־מקדש וועלכע האבן א שייכות זל"ז, נאר בעיקר[38] זיינען זיי איין בית[39]: דער ביהמ"ק השני וכן השלישי איז (בחלק עיקרי) ניט קיין נייער בית, נאר — דער (ערשטער) בית וועלכער געבויט איבעראנייס.

שוין אין דעם בנין פון ערשטן בית איז נקבע גע־ווארן אן ענין לשעתו ולעת"ל (כנ"ל), נצחי, השני והשלישי.

[וי"ל שעד"ז הוא בתחיית המתים[40]: דאס מיינט ניט אז דעמולט וועלן באל־שאפן ווערן אינגאנצן נייע גופים, נאר

37) כמ"ש המפרשים (באר שבע סוטה מח, א. ועוד) שלדעת הרמב"ם (הל' ביהב"ח כאן. הל' כלי המקדש פ"י ה"י) אבני החושן הם האורים ותומים (ולא שם המפורש שהי' חסר בבית שני). וראה לקו"ש חי"א ע' 136 הערה 16. וש"נ.

38) ובפרט לדעת הרמב"ן (ריש פרשתנו): עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון.

39) ראה לעיל ע' 149 ואילך. לקמן ע' 261 ואילך.

40) ראה בכ"ז לקו"ש חי"ו ע' 83 ואילך. חי"ח ע' 248. וש"נ.

די גופים וועלן אויפגעבויט ווערן פון דעם „עצם לוז"[41] — וואָס דאָס איז דער עצם הגוף שלפנ"ז, אין וועלכן ס'איז ניט שייך קיין („חורבן") הפסד.

און דאָס איז דער ענין פון „בנה בו מקום לגנוז בו הארון" — דער מקום הארון איז דער „עצם" (עיקר, כנ"ל) פון דעם בית המקדש, אין וועלכן ס'איז ניט שייך קיין חורבן והפסד[42], און פון אים בויט זיך אויף דער מקדש השני והשלישי].

יו"ד. די הלכה אין רמב"ם ברענגט אויך אַרויס דברים נפלאים אין כללות ענין החורבן והגלות:

אין דעם ביהמ"ק מצ"ע וואָלט ניט געקענט זיין קיין ענין של חורבן — גוים בכח עצמם קענען ניט האָבן ח"ו קיין שליטה אין דעם ביהמ"ק, דעם בית לה':

דאָס וואָס בפועל האָט געקענט זיין דער חורבן הבית, איז דערפאַר וואָס אין דעם ביהמ"ק גופא, בעת בנינו, איז געווען אַ נתינת מקום און אַן אפשריות אויף דעם חורבן.

וע"ד ווי דאָס איז בנוגע צו אַ אידן בכלל, אז אַ גוי מצ"ע האָט ניט קיין שליטה אויף אַ אידן, סיידן וועז דער איד (דורך מעשיו ופעולותיו) גיט אויף דעם אַן אַרט

[און נאַכמער: ניט בלויז אַ גוי קען ניט האָבן קיין שליטה אויף אַ אידן, נאָר אויך להבדי"ל וכו' ב"ד ופמליא של מעלה האָבן כביכול קיין שליטה ניט אויף אַ אידן, און דער „דין" וואָס זיי פסק'נען אויף אַ אידן מוז זיין מיט דער „הסכמה" פון דעם אידן][43].

41) ב"ר פכ"ח, ג. וש"נ.

42) ראה בארוכה לקו"ש חט"ז (ע' 471 ואילך) לענין הארון. וראה לעיל הערה 30.

43) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1207 ואילך.

און דאָס זאָגט דער רמב"ם, אז דאָס וואָס עס האָט געקענט זיין דער חורבן הבית, איז ווייל בעת שלמה האָט געבויט דעם מקדש, האָט ער ניט בלויז געוואוסט אז סופו ליחרב, נאָר ער האָט אין דעם בנין גופא אַריינגעטאָן דעם (נתינת) מקום אויף חורבנו — „בנה בו מקום לגנוז בו הארון".

יא. אַבער פון דעם גופא וואָס אין דעם זמן פון בנין ביהמ"ק מיט דער גאַנצער שמחה און שטורעם וואָס ס'איז דעמולט געווען, האָט שלמה המלך גאָר געטראַכט וועגן דעם חורבן הבית און האָט נאָך געטאָן אַ פעולה בקשר לזה, איז מובן, אז (אויך) דער חורבן איז באמת נוגע און ברענגט צום תכלית פון בנין הבית.

והביאור בזה:

דער חורבן הבית איז ניט געווען צוליבן חורבן עצמו ח"ו וח"ו — נאָר כדי אז עס זאָל דורכדעם צוקומען אַן עלי' נעלית יותר — ירידה צורך עלי' — ביז צום בנין הבית השלישי וואָס וועט זיין אַ בית נצחי, און דעמולט וועט זיין די שלימות אין בנין ביהמ"ק, וואָרום ער וועט זיין „בנינא דקוב"ה"[44] („מקדש אדנ"י כוננו ידיך"[45]).

און דאָס איז וואָס דער רמב"ם זאָגט „בעת שבנה שלמה את הבית ו(בדרך ממילא) ידע שסופו ליחרב" — וויבאַלד ס'איז „בנינא דבר נש"[46] — און דער־פאַר „בנה בו מקום לגנוז בו כו'", ער האָט מלכתחילה אַריינגעגעבן אין דעם בנין די (נתינת) מקום לחורבן, כדי

44) זח"ג רכא, א. ועד"ז שם ח"א כח, א.

45) בשלח טו, יז.

46) כמ"ש בזח"ג שם „ושלמה הוה ידע דבגין דהאי עובדא דבר נש לא יתקיים".

מ׳זאל דערנאך צוקומען צו דער עלי׳ (דורך דער ירידה של החורבן) פון בית שלישי.

און דער ענין, אז דער „סופו ליחרב״ איז צוליב דער עלי׳ שלאח״ז, איז מודגש אין דעם ענין גופא וואס שלמה האט געטאן — „בנה בו מקום לגנוז בו את הארון״, וואס דאס האט אין זיך ביידע קצוות:

דאס ווייזט אז דער בית איז אזא וואס „סופו ליחרב״, אבער לאידך איז די מטרה פון בונה זיין דעם מקום גניזה — צו באוואהרענען די נצחיות פון דעם ארון וביהמ״ק: דורך דעם האט מען באוואהרנט אז אויך אין בית שני זאל ניט פעלן אין „בנין הבית״, און וואס נאכמער — דאס האט באוואהרנט אז דער ארון גופא זאל בלייבן גאנץ און פון אים וועט צוריק אויפגעבויט ווערן דער בית השלישי (כנ״ל ס״ט).

יב. עפ״ז יש לפרש ג״כ (בפנימיות הענינים) די דריי לשונות וואס דער רמב״ם זאגט וועגן דעם מקום שנגנז בו הארון — „במטמוניות עמוקות ועקלקלות״:

דערמיט איז דער רמב״ם מרמז דעם עילוי וואס איז אריינגעגעבן געווארן אין דעם מקדש דורך דעם וואס „בנה בו מקום לגנוז בו הארון״: אע״פ אז בחיצוניות איז דאס פארבונדן מיט ענין החורבן, „סופו ליחרב״, איז אבער דוקא דורך דער ירידה ווערט (דורך דעם תיקון ותשובה אויף דער ירידה —) די עלי׳: עס ווערט נתגלה די בחי׳ פון „מטמוניות עמוקות״ — די העכסטע מדריגות אין אלקות וואס מצ״ע זיינען זיי „מטמוניות עמוקות״ (ל׳ רבים), „עמוק עמוק מי ימצאנו״[47], וואס דורך אן עבודה רגילה, באופן ישר, קענען זיי ניט נמשך ווערן:

דוקא דורך עבודת התשובה, וואס קומט ווען דער אדם פירט זיך (ניט ווי האלקים עשה את האדם ישר[48], נאר) בדרך של „עקלקלות״ — ווערן דערפון „עקלקלות״ למעליותא, אז מ׳איז ממשיך די „מטמוניות עמוקות״ (וואס ווערן ניט נמשך בדרך אור ישר, נאר בדרך אור חוזר, „עקלקלות״),

וואס דאס וועט זיין בגלוי אין דעם ביהמ״ק השלישי, דער בנין נצחי, שיבנה ויתגלה במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו.

(משיחת ש״פ דברים תשמ״א)

---

47) קהלת ז, כד. ובפרש״י שם: אין לו רשות להרהר בהן מה למעלה כו׳ ומה לאחור — וראה חגיגה רפ״ב, תקו״ז ת״ע (קכו, סע״א) חו״ב ובשל״ה (ו, ב. ח, א) קוצו של יו״ד. וראה לקו״ת ר״פ מסעי. ואכ״מ.

48) קהלת שם, כט.